

ČINNOST METODICKÉHO CENTRA PRO VÝSTAVBU A REKONSTRUKCI KNIHOVEN

VÝSLEDKY PRŮZKUMU

LENKA DOSTÁLOVÁ, VLADANA PILLEROVÁ

BRNO, PRAHA 2024

Obsah

1. Základní údaje o průzkumu a cíle průzkumu	3
2. Stručné shrnutí výsledků průzkumu	3
2.1. Účastníci průzkumu	4
3. Povědomí a znalost Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven	6
4. Využívání služeb MCVRK	7
4.1. Poradenství.....	8
4.2. Webové stránky MCVRK.....	10
4.3. Předávání informací	11
4.4. Zájem o služby MCVRK	12
5. Hodnocení	12
6. Závěr	14
5. Přílohy.....	15

1. Základní údaje o průzkumu a cíle průzkumu

Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukci knihoven při Moravské zemské knihovně (dále jen MCVRK) bylo zřízeno s podporou Ministerstva kultury v roce 2018 jako součást Moravské zemské knihovny. Své služby poskytuje již pět let. Cílem metodického centra je podporovat výstavbu a modernizaci knihoven, být spolehlivým zdrojem informací pro zřizovatele knihoven a odbornou knihovnickou veřejnost, umožnit vzájemnou výměnu zkušeností a sdílení aktuálních trendů při navrhování exteriérů a interiérů knihoven. Ve spolupráci s Knihovnickým institutem bylo připraveno dotazníkové šetření na základě, ze kterého bude vyhodnocena současná činnost centra, a případně nastaveno jeho další směřování.

V průběhu května 2024 toto dotazníkové šetření proběhlo. Bylo zaměřené především na zjištění, jak jsou knihovny informované o činnosti a službách Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven, jak služby využívají a jak je hodnotí. Průzkum proběhl formou online dotazníku. Informace o průzkumu byly pracovníkům knihoven zaslány do elektronických konferencí. Kromě toho byly šířeny také prostřednictvím krajských a pověřených knihoven, které informace o zapojení do průzkumu adresovaly svým obsluhovaným knihovnám, případně obcím zřizujícím/provozujícím knihovny.

2. Stručné shrnutí výsledků průzkumu

- Průzkumu se zúčastnilo **350 pracovníků** a zřizovatelů knihoven. Nejčastěji se jednalo o pracovníky veřejných obecních profesionálních a neprofesionálních knihoven v menších obcích a městech do 10 tis. obyvatel. Jedna pětina respondentů naopak pracuje v knihovnách ve velkých městech nad 40 tis. obyvatel.
- Nejčastěji se do průzkumu zapojili **vedoucí a ředitelé/ředitelky** knihoven (37 %) a **řadoví pracovníci** (31 %). Do průzkumu se zapojili také starostové a starostky obcí (6 %).
- 71 % respondentů uvedlo **znalost** Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven, z toho 22 % již vyžilo jeho služby. 29 % respondentů MCVRK nezná.
- Nejčastěji znají respondenti MCVRK z **konferencí a seminářů** (66 %), případně od krajského/regionálního metodika (34 %) nebo z elektronické konference (31 %).
- Ze služeb MCVRK nejčastěji využívají respondenti jeho **webové stránky** (87 %), **poradenské služby** (68 %) nebo využívají **dokumenty** a materiály vytvořené MCVRK (63 %).
- Poradenské služby respondenti využívají především prostřednictvím e-mailu (49 %).
- Nejčastěji respondenti konzultují postup při **rekonstrukci knihovny** (36 %), **vybavení** knihovny (32 %) nebo potřebují kontakty na architektky a designery (30 %).
- Poradenskou službu MCVRK hodnotí respondenti jako **přínosnou** (67 %).
- Na **webových stránkách** nejvíce respondenti využívají sekci **pro inspiraci** (76 %) a **databázi** realizovaných staveb a rekonstrukcí (61 %).
- 66 % respondentů informuje o činnosti MCVRK svého **zřizovatele**.

- Respondenti, kteří služby MCVRK zatím nevyužili, by měli největší **zájem** o poradenství (57 %) a informace na webových stránkách (45 %).
- 99 % respondentů by služby MCVRK **doporučilo** ostatním knihovnám.

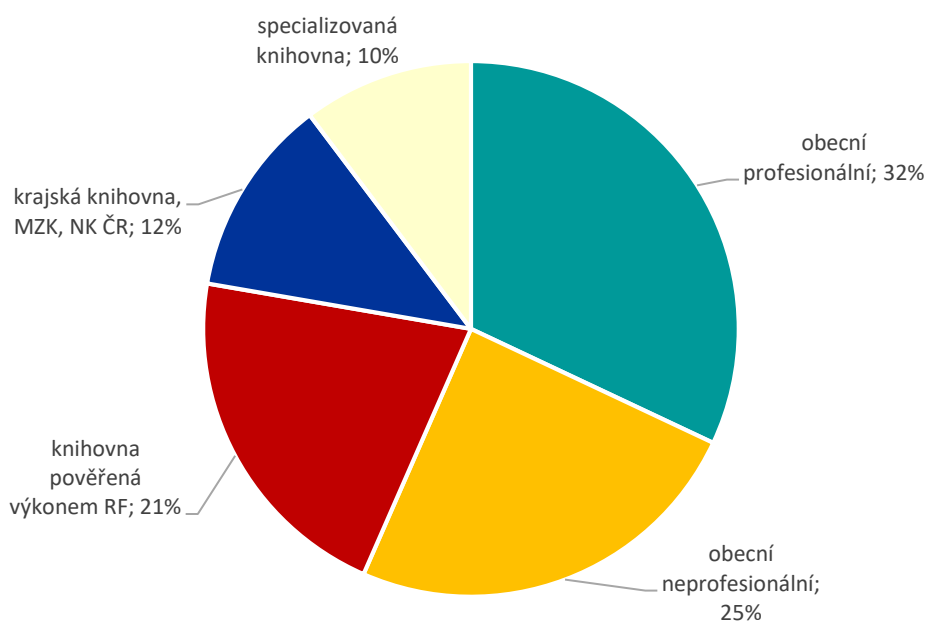
2.1. Účastníci průzkumu

Průzkumu se zúčastnilo celkem **350 pracovníků** a zřizovatelů knihoven, viz tabulka č. 1. Nejčastěji se jednalo o pracovníky či zřizovatele **veřejných** knihoven (314). Největší účast byla zaznamenána u obecních knihoven s profesionálním pracovníkem (32 %) a také obecních knihoven s neprofesionálním pracovníkem (25%). Z dalších sítí knihoven byly nejvíce zastoupeny vysokoškolské knihovny (3 %), knihovny muzeí a galerií (3 %) a jiné specializované knihovny (4 %).

Tabulka 1 – účastníci průzkumu podle typu knihovny

typ knihovny	počet	%
obecní profesionální	112	32%
obecní neprofesionální	86	25%
knihovna pověřená výkonem RF	74	21%
krajská knihovna, MZK, NK ČR	42	12%
jiná specializovaná knihovna	13	4%
vysokoškolská knihovna	11	3%
knihovna muzea/galerie/archivu	10	3%
školní	1	0%
zdravotnická	1	0%
celkem	350	100%

Zastoupení respondentů podle typu knihovny

Graf 1

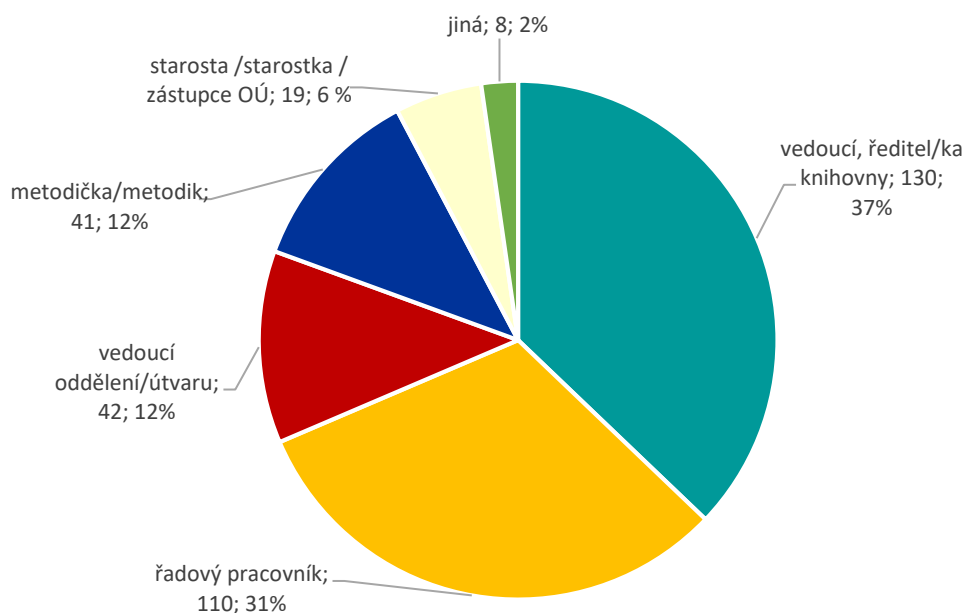
V tabulce č. 2 můžeme vidět rozdělení účastníků průzkumu **podle velikosti obce**, ve které se nachází knihovna, kde pracují. Nejvíce účastníků průzkumu pracuje v knihovnách v menších obcích do 3 tis. obyvatel (41 %). Další tři velikostní kategorie byly zastoupeny rovnoměrně, do každé z nich bylo zařazeno okolo 20 % respondentů.

Tabulka 2 – účastníci průzkumu podle velikosti obce

počet obyvatel obce	počet účastníků	%
do 3000 obyvatel	143	41%
3 000 – 10 000 obyvatel	68	19%
10 000 – 40 000 obyvatel	66	19%
nad 40 000 obyvatel	72	21%
cekem	349	100%

Účastníci průzkumu také uváděli, na jaké **pozici** v knihovně pracují, viz graf 2. Nejvíce účastníků průzkumu pracuje na pozici vedoucí / ředitel/ka knihovny (37 %). Téměř třetinu respondentů tvořili řadoví pracovníci knihoven, další čtvrtinu tvořili metodici a vedoucí oddělení nebo útvarů. Do průzkumu se zapojili také přímo zřizovatelé knihoven, a to především starostové a starostky, případně další zástupci obecních či městských úřadů (6 %).

Zastoupení respondentů podle pracovní pozice

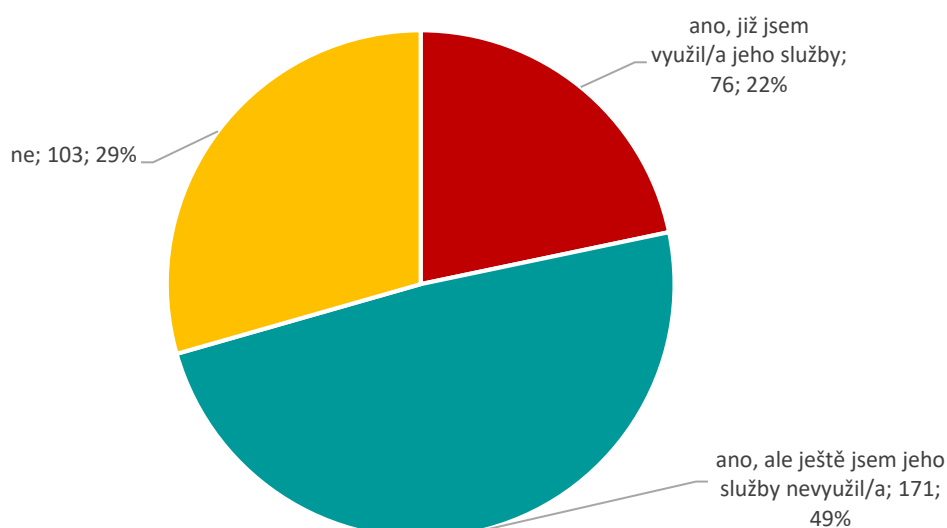

Graf 2

3. Povědomí a znalost Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven

Cílem úvodní otázky průzkumu bylo zjistit, zda respondenti znají Metodické centrum a zároveň zda jeho služby již využili. Téměř polovina respondentů (49 %) Metodické centrum zná, ale jeho služby zatím nevyužilo. Více než pětina respondentů (22 %) MCVRK zná a také již využili jeho služby. Naopak stále existují pracovníci či zřizovatelé knihoven, kteří Metodické centrum a jeho služby neznají. V průzkumu tato část respondentů dosáhla téměř jedné třetiny (29 %). Pokud se podíváme na skupinu respondentů, kteří neznají Metodické centrum, jedná se především o pracovníky neprofesionálních (47 %) a profesionálních (25 %) obecních knihoven. Nejčastěji se jednalo o řadové pracovníky (53 %), ale překvapivě i vedoucí a ředitele/ředitelky knihoven (19 %).

Znáte Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukci knihoven?

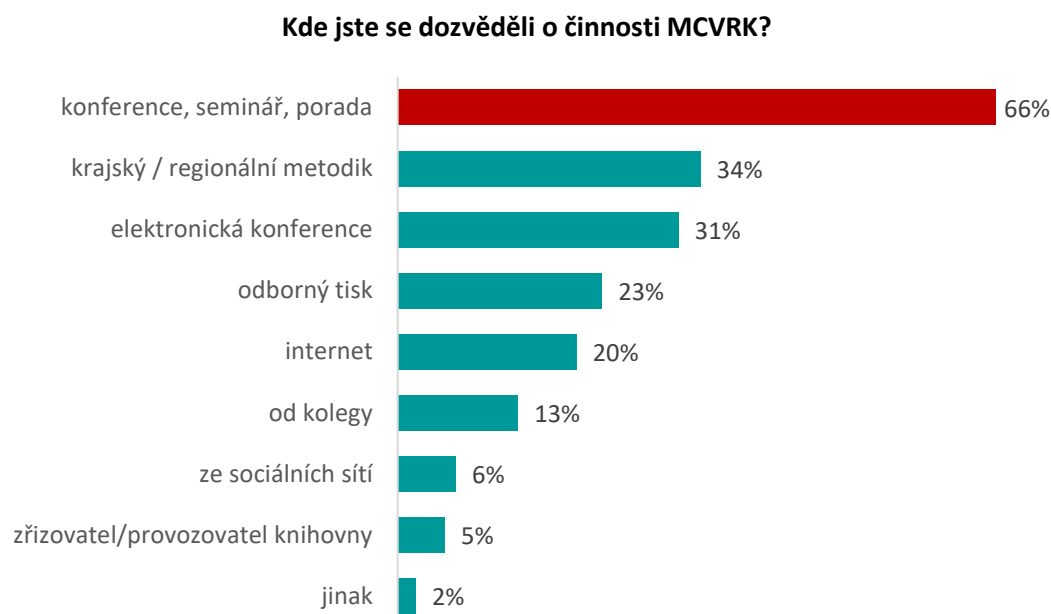

Graf 3

Metodické centrum kromě toho, že na svých webových stránkách soustředí mnoho informačních zdrojů, dokumentů či databází, se také snaží informovat o své činnosti na jiných platformách. Prezентuje svou činnost na nejrůznějších akcích pro knihovníky, publikuje články v odborném tisku apod. Zajímavým počinem, který MCVRK zorganizovalo, byla výstava **„(re)Vize knihoven 21. století – prostor – funkce – příležitost“**, která představila vybrané rekonstrukce knihoven v ČR mezi lety 2015-2020. Výstava byla nabízena prostřednictvím e-konferencí a také prostřednictvím Bulletinu SKIP. Výstava byla k vidění v knihovnách po celé České republice, celkem asi v 50 knihovnách, o výstavu projevil zájem i knihovny na Slovensku (Štátná vedecká knihovna Košice a Univerzitná knižnica Bratislava).

Nejčastěji respondenti znají MCVRK z konferencí, seminářů, porad a dalších vzdělávacích akcí (66 %). Prostřednictvím regionálního metodika se o činnosti MCVRK dozvědělo 34 %

respondentů. Další zdroje, ze kterých knihovny získávají informace o činnosti MCVRK jsou elektronické konference (31 %), odborný tisk (23 %), internet (20 %) a další, viz graf 4.

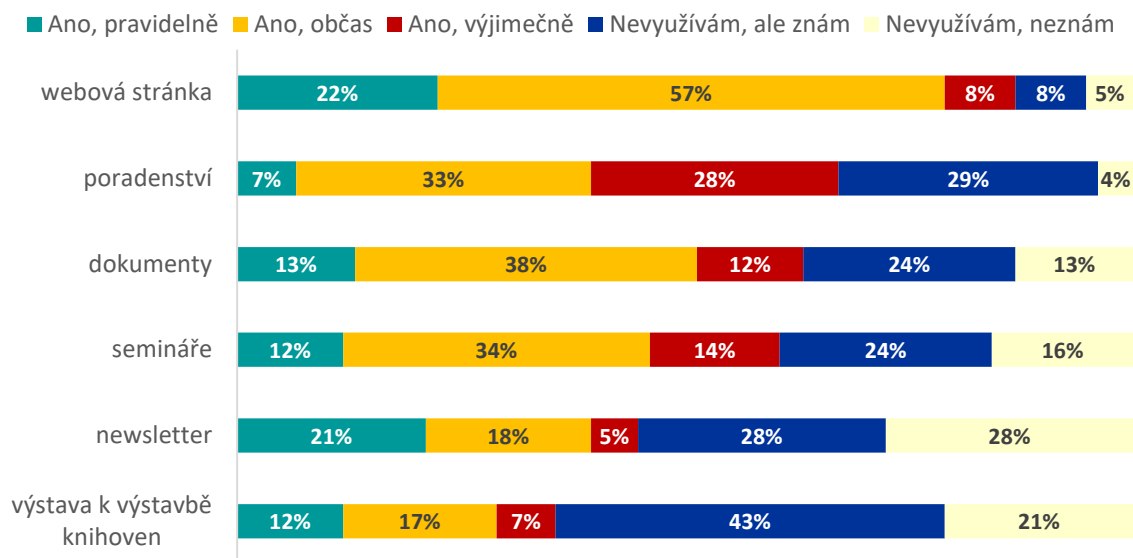

Graf 4

4. Využívání služeb MCVRK

Další blok otázek byl věnován tomu, jaké služby Metodického centra využívají knihovny a v jaké frekvenci. Nejvíce využívanou službou jsou **webové stránky**, které v různé frekvenci navštěvuje 87 % respondentů, z toho 22 % pravidelně. **Poradenství** využívá celkově 68 % respondentů, a to v občasné frekvenci (33 %). Nejrůznější **dokumenty**, které vytváří MCVRK a poskytuje knihovnám k dispozici, využívá 63 % respondentů, nejčastěji také občas (38 %). Další využívanou službou jsou **semináře**, které celkově využilo 61 % respondentů. **Newsletter** Metodického centra využívá 45 % respondentů, z toho 21 % pravidelně. Zároveň se jedná o službu, kterou nejvíce respondentů nezná a nevyužívá (28 %). Výstavu k výstavbě knihoven uspořádanou Metodickým centrem zaznamenalo celkem 36 % respondentů, většina o ní slyšela, ale neviděla (43 %) a přibližně pětina respondentů (21 %) výstavu nezaznamenala.

Jaké služby MCVRK využíváte?

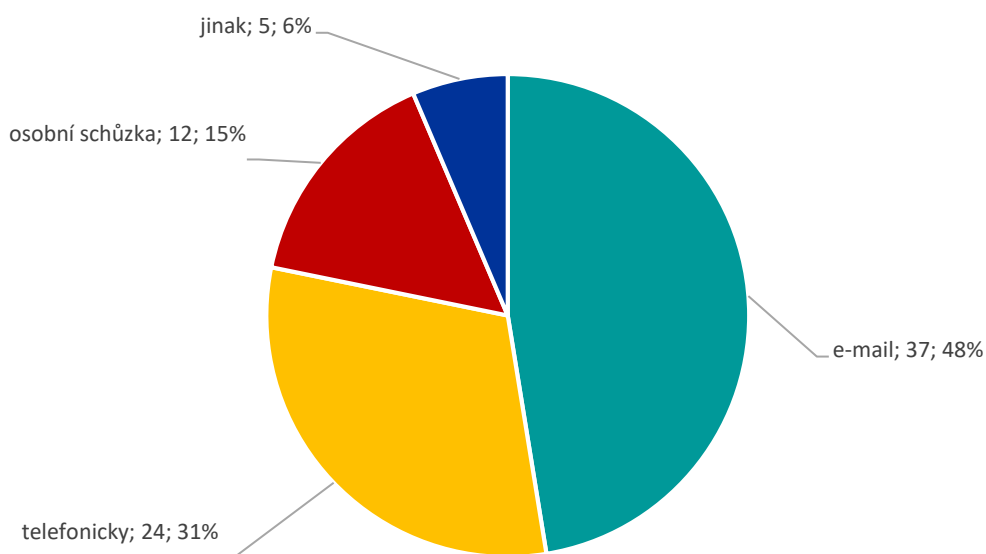

Graf 5

4.1. Poradenství

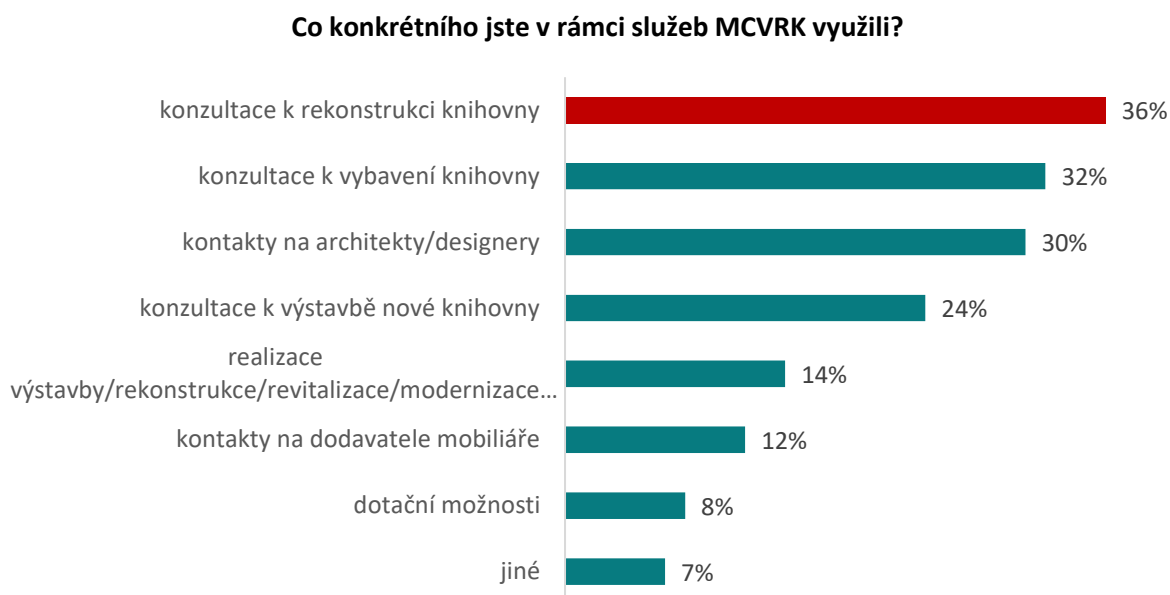
Poradenství je podle průzkumu jednou z nejvyužívanějších služeb Metodického centra. Pokud se podíváme na to, jakým způsobem knihovny tuto službu využívají, zjistíme, že téměř polovina respondentů využívá pro komunikaci s MCVRK e-mail (49 %) nebo telefon (32 %), případně osobní schůzku (16 %).

Jakým způsobem služby MCVRK využíváte?

Graf 6

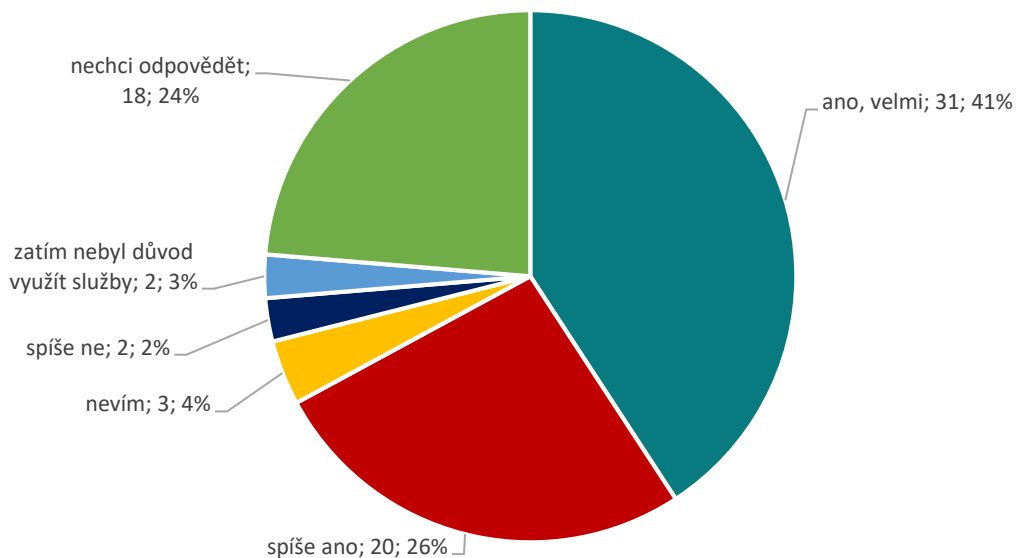
Nejčastěji knihovny v rámci poradenské služby MCVRK konzultují postup při **rekonstrukci knihoven** (36 %), problematiku **interiérového vybavení** knihovny (32 %) případně potřebují kontakty či tipy na architektky a designery (30 %). Další témata konzultací v rámci poradenské služby MCVRK jsou uvedeny v grafu č. 7.

Graf 7

Respondenti také hodnotili to, jak **přínosné** pro ně bylo využití poradenské služby poskytované Metodickým centrem. Respondenti většinou tuto službu hodnotili pozitivně (67 %), z čehož velmi pozitivně tuto službu hodnotilo 41 % respondentů. Množství respondentů, kteří poradenství hodnotí negativně, bylo minimální. Téměř jedna čtvrtina respondentů (24 %) se rozhodlo tuto službu nehodnotit.

Jak přínosné bylo využití poradenské služby MCVRK?

Graf 8

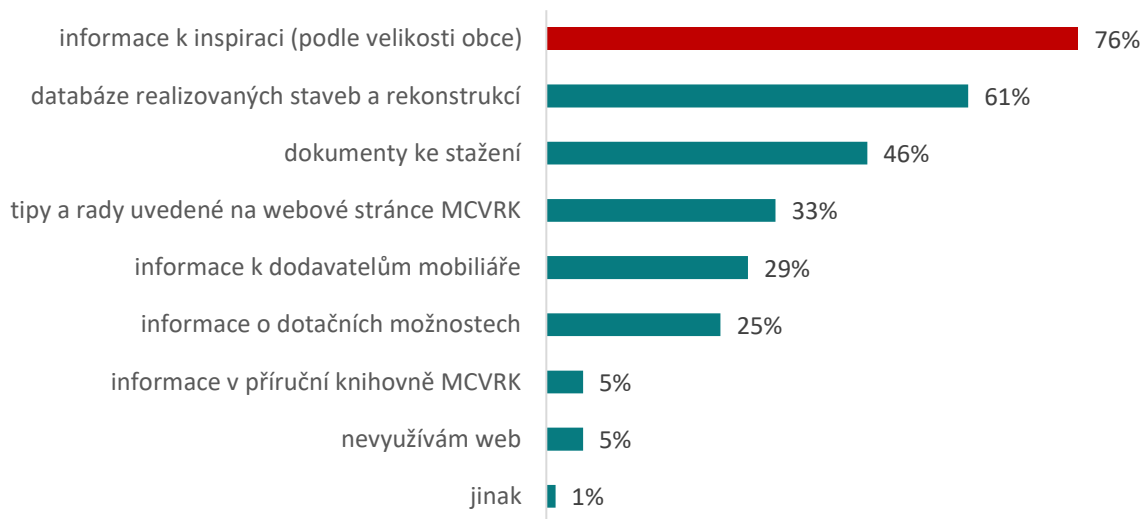
4.2. Webové stránky MCVRK

Předmětem šetření byly také **webové stránky Metodického centra**. Zajímalo nás, které informace na stránkách knihovny nejvíce využívají, jak je hodnotí, případně zda jim na stránkách nějaké informace chybějí.

Nejčastěji respondenti využívají webové stránky pro inspiraci (76 %) a navštěvují sekci nazvanou **Inspirace z knihoven**, kde jsou příklady projektů rekonstrukcí/renovací či modernizací knihoven strukturovány podle počtu obyvatel obce. Nechybí zde popis projektu, uvedení architektů a designerů projektu, zdroje financování a další informace.

Další využívanou částí webových stránek je **databáze realizovaných staveb a rekonstrukcí**, kterou navštívilo 61 % respondentů. Dokumenty a materiály ke stažení umístěné na stránkách využívá téměř polovina respondentů (46 %). Další informace, které zajímají knihovníky a zřizovatele knihoven jsou uvedeny v grafu č. 9.

Typ informací využívaných na webových stránkách MCVRK

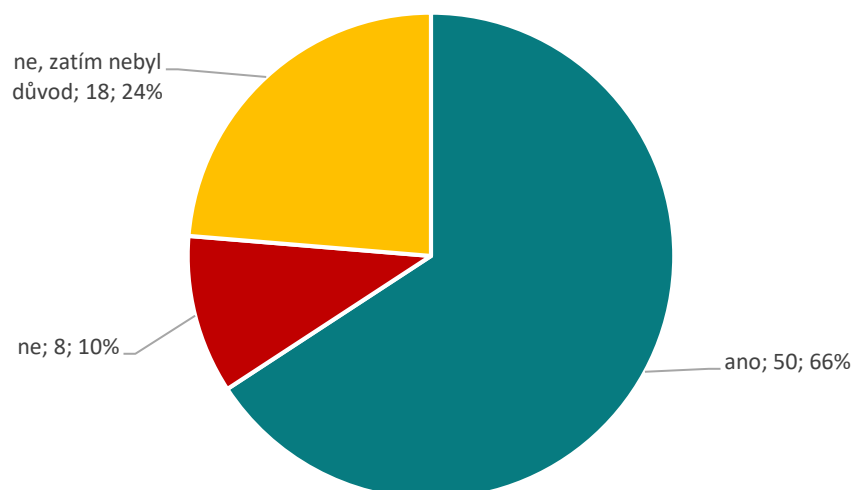

Graf 9

4.3. Předávání informací

Je důležité, aby pracovníci knihoven nejen věděli, že existuje Metodické centrum, které jim může být nápomocno při realizaci projektů zaměřených na rekonstrukci, modernizaci či výstavbu nové knihovny, ale aby tyto informace také sdíleli se svým zřizovatelem. Je to totiž zřizovatel, který má na starosti finanční stránku, která je samozřejmě v případě tohoto typu akcí rozhodující.

Předáváte informace o MCVRK zřizovateli?

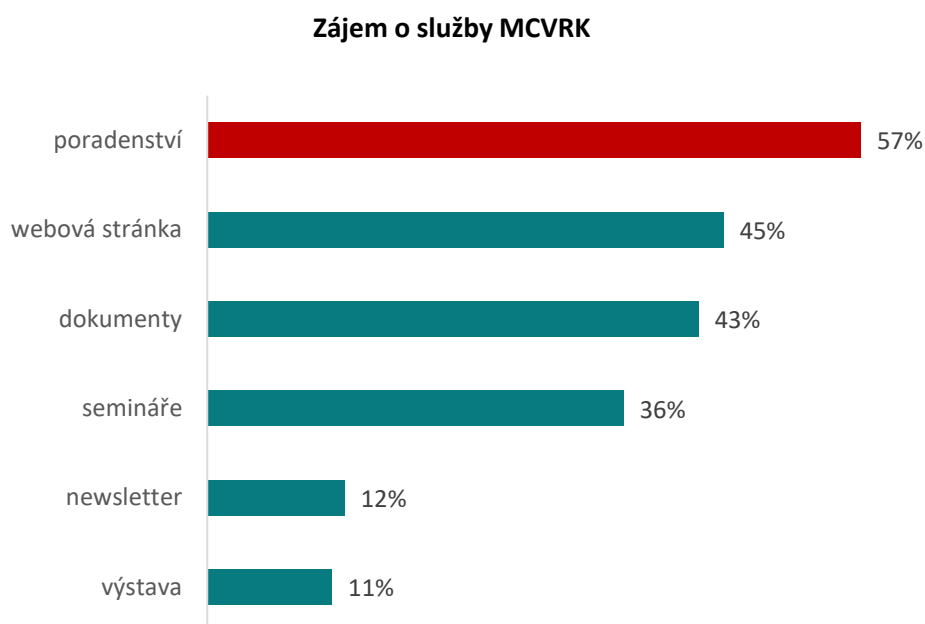

Graf 10

Většina respondentů (66 %) uvádí, že na webové stránky a činnost Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven upozorní svého zřizovatele. Jen 11 % respondentů uvádí, že o činnosti ani existenci webových stránek MCVRK svého zřizovatele neinformuje.

4.4. Zájem o služby MCVRK

Následující otázka byla věnována pouze respondentům, kteří uvedli, že služby Metodického centra ještě nevyužili. Cílem bylo zjistit, o jaké služby by měli největší zájem. Tito respondenti uvedli, že by největší zájem měli o poradenství (57 %), informace na webových stránkách (45 %) a dokumenty ke stažení k vlastnímu využití (43 %). Další služby jsou uvedené v grafu č. 11.

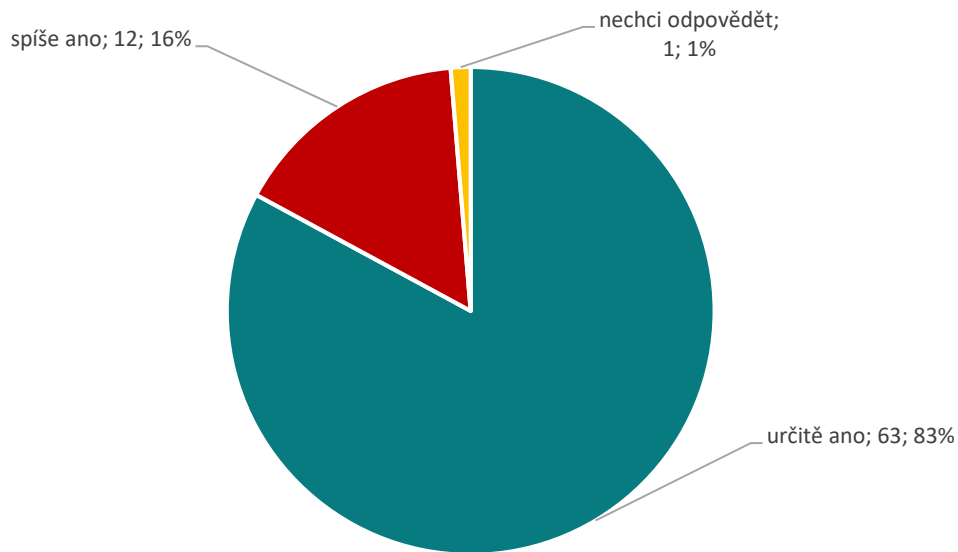

Graf 11

5. Hodnocení

Na jednoduchou otázku, zda by respondenti doporučili Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukci knihoven ostatním knihovnám či obcím, odpověděla naprostá většina respondentů kladně (99 %), z toho 83 % respondentů odpovědělo, že by MCVRK určitě doporučilo. Žádný respondent neodpověděl záporně a pouze jeden respondent se nechtěl vyjádřit.

Doporučili byste Metodické centrum ostatním knihovnám/obcím?

Graf 12

Respondentům byl také nechán prostor pro komentáře. Ti, kteří tuto možnost využili, se vyjádřili k činnosti Metodického centra pozitivně, případně přidali náměty a tipy na další rozšíření informací poskytovaných na webových stránkách. Pro ilustraci uvádíme několik komentářů.

„Jsem moc ráda, že centrum vzniklo a pracuje ke spokojenosti knihovníků. Jsem z malé knihovny a těší mě, že se mám na koho obrátit při řešení problémů. U nás to před pár lety vypadalo, že se bude stavět nový úřad s knihovnou. Centrum mi pomohlo v komunikaci s vedením obce. Nakonec se bohužel stavba nerealizovala. Rozhodla jsem se tedy zrekonstruovat stávající prostor knihovny a využila kontakt na architektku, která navrhuje interiéry malých knihoven. Oslovila jsem ji a momentálně spolupracujeme na návrhu. Dlouhou dobu jsem sledovala její práci, kterou centrum prezentovalo na svém webu a cíleně jsem si vybrala ji. Za mě velká pochvala za práci centra! Budu ráda, když se centrum bude i nadále rozvíjet a pomáhat knihovníkům.“

„Bylo by velmi užitečné, kdyby bylo centrum personálně posíleno.“

„Jsem ráda za existenci MCVRK – knihovny, které neplánují rekonstrukci, výstavbu atd. ho sice třeba nikdy nevyužijí, ale pro ty, kteří něco takového chystají, je to velká pomoc. Na náš dotaz centrum reagovalo rychle a jejich informace byly přínosné. Mohla by být větší databáze realizovaných staveb a rekonstrukcí – inspirace není nikdy dost.“

6. Závěr

Po pěti letech činnosti Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven je na základě výsledků průzkumu možné konstatovat, že se jeho činnost etablovala a o jeho činnosti ví podstatná část pracovníků knihoven (71 %). Přesto téměř 30 % respondentů uvedlo, že o MCVRK zatím neslyšela. Jedná se především o pracovníky malých neprofesionálních či profesionálních knihoven a také pracovníky specializovaných sítí knihoven.

Činnost Metodického centra je specificky zaměřená a poměrně odborně náročná. Jeho služby využívají knihovny nárazově v případě, že řeší situaci, na kterou se MCVRK specializuje – rekonstrukce, modernizace či výstavba nové knihovny. V tomto případě jsou služby MCVRK velmi pozitivně vnímány, což dokazují komentáře respondentů. Velmi důležitá je osvětová činnost Metodického centra, která může mít formu odborných příspěvků na konferencích a seminářích nebo článků v odborných časopisech a další. Neméně důležitá je pak spolupráce s krajskými a regionálními metodickými pracovišti, kde se Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukci knihoven může dostat do bližšího kontaktu s knihovnami všech velikostí.

5. Přílohy

Průzkum spokojenosti s činností MCVRK – dotazník

1. Znáte Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukci knihoven a jeho služby?

- ano, již jsem využil/a jeho služby
- ano, ale ještě jsem jeho služby nevyužil/a
- ne

2. Kde jste se dozvěděli o činnosti MCVRK?

Můžete označit více odpovědí

- na konferenci, semináři, poradě apod.
- od krajského/regionálního metodika
- od kolegů
- na internetu
- z elektronické konference
- z odborného tisku (Čtenář, Duha, U nás atd.)

- od svého zřizovatele/provozovatele knihovny
- ze sociálních sítí (např. SKIP, MZK, FA VUT)
- jinak – uveďte jak:

3. Jaké služby či aktivity MCVRK využíváte?

	Nevyužívám, neznám	Nevyužívám, ale znám	Ano, pravidelně	Ano, občas	Ano, výjimečně
Webová stránka	☐ Nevyužívám, neznám	☐ Nevyužívám, ale znám	☐ Ano, pravidelně	☐ Ano, občas	☐ Ano, výjimečně
Poradenství	☐ Nevyužívám, neznám	☐ Nevyužívám, ale znám	☐ Ano, pravidelně	☐ Ano, občas	☐ Ano, výjimečně
Semináře k výstavbě knihoven	☐ Nevyužívám, neznám	☐ Nevyužívám, ale znám	☐ Ano, pravidelně	☐ Ano, občas	☐ Ano, výjimečně
Výstava k výstavbě knihoven	☐ Nevyužívám, neznám	☐ Nevyužívám, ale znám	☐ Ano, pravidelně	☐ Ano, občas	☐ Ano, výjimečně

	Nevyužívám, neznám	Nevyužívám, ale znám	Ano, pravidelně	Ano, občas	Ano, výjimečně
Dokumenty k výstavbě knihoven	☐ Nevyužívám, neznám	☐ Nevyužívám, ale znám	☐ Ano, pravidelně	☐ Ano, občas	☐ Ano, výjimečně
Newsletter	☐ Nevyužívám, neznám	☐ Nevyužívám, ale znám	☐ Ano, pravidelně	☐ Ano, občas	☐ Ano, výjimečně

4. Pokud jste využili poradenskou službu, jakým způsobem jste poradenství/službu MCVRK objednali/využili?

Můžete zvolit více odpovědí

- e-mail
- telefonicky
- osobní schůzka
- jinak – uveďte jak:

5. Co konkrétního jste v rámci poradenství s MCVRK řešili?

Můžete označit více odpovědí

- konzultaci s rekonstrukcí knihovny
- konzultaci s výstavbou nové knihovny

- realizaci výstavby/rekonstrukce/revitalizace/modernizace knihovny nebo její části
- vybavení knihovny (mobiiliář, technologické vybavení aj.)
- dotační možnosti
- kontakty na dodavatele mobiliáře
- kontakty na architekty / designery knihovny
- jiné – uveďte jaké:

6. Pokud jste poradenskou službu MCVRK využili, bylo to pro vás přínosné?

- ano, velmi
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- ne
- zatím nebyl důvod využít služby
- nechci odpovédět

7. Pokud využíváte webovou stránku MCVRK (<https://mcvrk.mzk.cz>):

- využívám informace o dotačních možnostech
- využívám informace k dodavatelům mobiliáře
- využívám informace k inspiraci (podle velikosti obce)
- využívám databázi realizovaných staveb a rekonstrukcí
- používám dokumenty ke stažení (např. standard pro prostory rekonstrukce knihoven, doporučení pro výstavbu aj.)
- hledám informace v příruční knihovně MCVRK
- využívám tipy a rady uvedené na webové stránce MCVRK
- jinak – uveďte jak:
- webovou stránku nevyžívám

8. Co Vám na webových stránkách MCVRK chybí? Pokud ano, přidejte svůj komentář.

9. Upozorňujete svého zřizovatele / provozovatele knihovny na webovou stránku a činnost MCVRK?

- ano
- ne
- ne, zatím nebyl důvod

10. Co Vám v činnosti MCVRK chybí? Pokud ano, přidejte svůj komentář.

11. Doporučili byste MCVRK ostatním knihovnám / obcím?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- ne
- nechci odpovědět

12. Které služby metodického centra by Vás nejvíce zajímaly? (<https://mcvrk.mzk.cz>)

Vyberte maximálně 3 možnosti

- webová stránka
- poradenství
- semináře k výstavbě knihoven
- výstava k výstavbě knihoven
- dokumenty k výstavbě knihoven
- newsletter

13. Máte-li jakékoliv připomínky nebo náměty, které by podle Vás mohly přispět ke zlepšení činnosti MCVRK, napište je prosím zde.

Propagace Průzkumu spokojenosti se službami MCVRK na sociálních sítích

Kontaktní údaje MCVRK

- Webová stránka - <https://mcvrk.mzk.cz/>
- Odběr newsletteru / přihlášení - <https://mcvrk.mzk.cz/o-nas>
- kontakty: Mgr. Lenka Dostálová, tel. 541 646 465/777 459 119
- e-mail: mcvrk@mzk.cz / lenka.dostalova@mzk.cz

**Činnost Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven
– průzkum spokojenosti**

Zpráva z průzkumu

Lenka Dostálová, Vladana Pillerová

Brno, Praha 2024

Text neprošel jazykovou korekturou.